

22.10.2016 Cumartesi

Musul'da neyin peşindeyiz?

Victor Hugo'nun meşhur sözüdür: "Dünyadaki hiçbir ordu, zamanı gelmiş bir fikre karşı koyamaz." Bir şeyin vakti gelmişse, onu hiç birşey durduramaz. İşte Musul meselesi de öyle Türkiye için.

Türkiye'nin Musul üzerinde uluslararası hukuka dayanan ve bağlayıcılığı olan hakları var. Bugüne kadar kullanmadığımız bu hakları, şimdi kullanmanın tam zamanı. Ancak bundan kastım ne askeri güç kullanmak, ne de toprak peşine düşmek.

Masada Olmak

Önce çok kısa bir özgeçmiş: Musul meselesi Lozan'da çözülemeyince, zamanın Birleşmiş Milletleri (BM) olan Milletler Cemiyeti bir rapor yayınlamıştı. Rapor; Musul'u Irak'a bırakıyordu. Ancak burada yaşayanların kültürel ve özel mülkiyet haklarını gözetmesi şartıyla. Ve de Türkiye ve İngiltere arasında "tartışmalı bölge" ilan ederek.

Bunu da "**Musul vilayeti coğrafi olarak ve nüfusu bakımından Türkiye'ye daha yakın**" hükmüne dayandırmıştı. Zira bugünkü kuzey Irak olan Musul; çoğunlukla Araplardan değil, Kürtlerden ve Türkmenlerden oluşuyordu.

Irak da 1932'de bağımsızlığını ilan ederken, bu koşula uyacağını beyan etti. Bağımsızlık metnindeki 9. ve 11. maddeler; Türkmenlere ve Kürtlere hem kendi dillerinde eğitim hakkı verileceğini garanti ediyordu. Hem onların çoğunlukta olduğu yerlerde devlet memurlarının Türkçe ya da Kürtçe bileceklerini. Hem de bu yerlerdeki yöneticilerin de Kürt ya da Türkmen olacağını.

*

İşte Türkiye ve İngiltere'nin de bu "**tartışmalı bölge**"nin tarafları olarak bir takım hakları var. Yani bizim Musul'da sözsahibi olabilmemizin birkaç yolu var.

Bunlardan ilki, masada olmak: Musul operasyonu birkaç hafta, hatta belki birkaç ay sürecek. Ama asıl ondan sonrası kritik. Şimdiden basına yansıyan haberlere göre, Musul 8 ayrı bölgeye ayrılacak. Peki ama bu bölgelere ve nasıl yönetileceklerine kim karar verecek?

İşte Türkiye'nin de, BM belgelerinde yer alan haklarına dayanarak bu karar masasında yerini alması gerekiyor.

Referandum

Ankara'nın 2. kartı ise, Musul'da yaşayan Türkmenlerin ve Kürtlerin kültürel hakları meselesi. Uluslararası hukuka göre bu hakların korunmasının sorumluluğu Irak'ta. Ancak: Türkiye eğer bu haklara riayet edilmediği hükmüne varırsa, bunu BM gündemine taşıyabilir.

Musul'da bizi sözsahibi kılacak 3. mesele de, özel mülkiyet hakları. Malum; özellikle Saddam döneminde Musul'da yaşayan Türkmenlerin ve Kürtlerin mal varlıklarına el konulmuştu. İşte Ankara bunların geri verilmesi için yine BM'ye başvurabilir.

*

Uluslararası hukukun bize tanıdığı bir diğer hak da, referandum.

Murat Sofuoğlu, 2007'den bu yana Musul üzerine çalışan bir hukukçu. Süreç Araştırma Merkezi'nin de direktörü. **Sofuoğlu**, "**Musul'da istikrarsızlık artarsa ya da bölünme riski belirirse, Türkiye BM'den Musul'un statüsü için referandum düzenlenmesini talep edebilir**" diyor.

Yani Musullulara "**Irak'a mı Türkiye'ye mi bağlanmak istersiniz? Yoksa bağımsız olmak mı?**" diye sorulabilir